

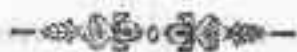
φιδόλως, διότι ὀρθωθείς, ἐστήριξεν ἐπ' ἐμὲ τοὺς πρᾶ-
σίνοὺς καὶ σπινθηροβολοῦντας τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἡ-
τοιμάσθη νὰ τειναχθῇ. Ἐντρομος ἀνεπέδησα· ἀλλ'
ἅμα ἠγέρθην, ἡσθάνθην τοὺς ὄνυχας τῆς τίγριδος σχί-
σαντες τὰς σάρκας τοῦ ὤμου μου, διότι εἶχον λησμο-
νήσει ὅτι εἰς τὸ χεῖλος τοῦ βόθρου μὲ περιέμενεν οὐ-
τος ὁ κίνδυνος. Ἀλλὰ διὰ τοῦ κινήματος τούτου τὸ
θηρίον ἐκίνησε τοὺς παρὰ τὸ χεῖλος κλάδους, καὶ
ἀπ' αὐτῶν τὸ πυροβόλον μου ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας
μου. Ἄν δὲ καὶ ἔρρεεν ἀφθόνως τὸ αἷμά μου, καὶ
ἂν καὶ δριμύεις ἡσθάνομην εἰς τὸν ὤμον τοὺς πόνους,
συνῆψα ὅμως πάσας μου τὰς δυνάμεις, καὶ λαθὼν τὸ
ὄπλον, ἐπυροβόλησα κατὰ τοῦ ὄφρεως, καὶ τὸν ἐφό-
νευσα καθ' ἣν στιγμὴν ἐμελλε νὰ ῥιφθῇ κατ' ἐμοῦ.

Ἀλλ' ἡ ἐκπυροσκορότης ἐφάνη διπλασιάσασα τὴν
ἀγριότητα τῆς τίγριδος, ἥτις ἤρχισε προσπαθοῦσα νὰ
καταβῇ εἰς τὸν βόθρον. Συγχρόνως δ' ἤρχισα καὶ ἐγὼ
ἀναλογιζόμενος σπουδαίως ἂν προτιμώτερον δὲν ἦτον
νὰ παραδοθῶ ἀμέσως εἰς τὸ λυσσῶδες θηρίον, παρὰ
νὰ μείνω ἐπὶ πλέον εἰς τὴν τραμερὰν θέσιν ἐκείνην.
Σκοτοδινίαις μὲ κατέλαβε τότε, καὶ ἡ ἀπελπισία
παρέφερε τὰς φρένας μου, διότι ἀπ' ἐνὸς μὲν ἤξευρον
ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ὁ σύντροφός μου τοῦ ὄφρεως ἐμελλε νὰ

ἔλθῃ εἰς τὸν λάκκον, ἀπ' ἐτέρου δὲ τὸ χῶμα ἤρχιζε
καταρρέον ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς τίγριδος. Ἡ ἀνθρώ-
πινος φύσις ἐνέδιδεν ἤδη, ὅταν αἰφνης ὠρυγμός φο-
βερὸς ἠκούσθη, καὶ ἡ τίγρις, ὑπὸ πολλῶν φαρμακευ-
μένων ἀκοντίων κατατοξευθεῖσα, ἔπεσε καὶ ἐκυλίετο
σπαίρουσα ἐν σπασμοῖς καὶ ἀγιονίᾳ θανάτου. Μετὰ
μὴν δὲ στιγμὴν προσῆλθον ὁ τῆς προτεραίας ξενόδό-
χος μου, καὶ οἱ φίλοι μου, καὶ ἔσπευσαν νὰ μ' ἀ-
νεγκύσωσιν ἀπὸ τὸν λάκκον. Εὐρόντες με δὲ σχεδὸν
ἀνέπαφον, ἀπέπεμψαν χαρμωμένους κραυγὰς, μὲ συν-
εχαίροντο, καὶ πρὸ πάντων οἱ Ἰνδοὶ ἐφαίνοντο εὐ-
δαίμονες ὅτι μ' ἔσωσαν.

Τί λοιπὸν ἐσήμαινεν ἡ διαγωγὴ των; Μετ' οὐ πολὺ
τὸ μυστήριον ἐξηγήθη. Φέροντές με πρὸς τὸ πλοῖόν
μου, μοὶ διηγήθησαν ὅτι πρὸ ὀλίγου ἐφόνευταν μέ-
γαν λέοντα, ὅστις ἀπ' ἐσπέρας εἶχε πέσει εἰς ἓνα
βόθρον, καὶ ὅτι περὶ αὐτοῦ διελέγοντο, ὅταν ἐνόμισα
ὅτι ἐπεβουλεύοντο τὴν ζωὴν μου. Ἀπὸ ταύτην δὲ
τὴν ἐκστρατεῖαν ἐπέστρεφον, ὅταν ἤκουσαν τὸν πυ-
ροβολισμόν μου, καὶ ὁρμήσαντες πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖ-
νο, κατώρθωσαν εὐτυχῶς νὰ μὲ σώσωσι.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ γέρων ἀνεχώρησε.

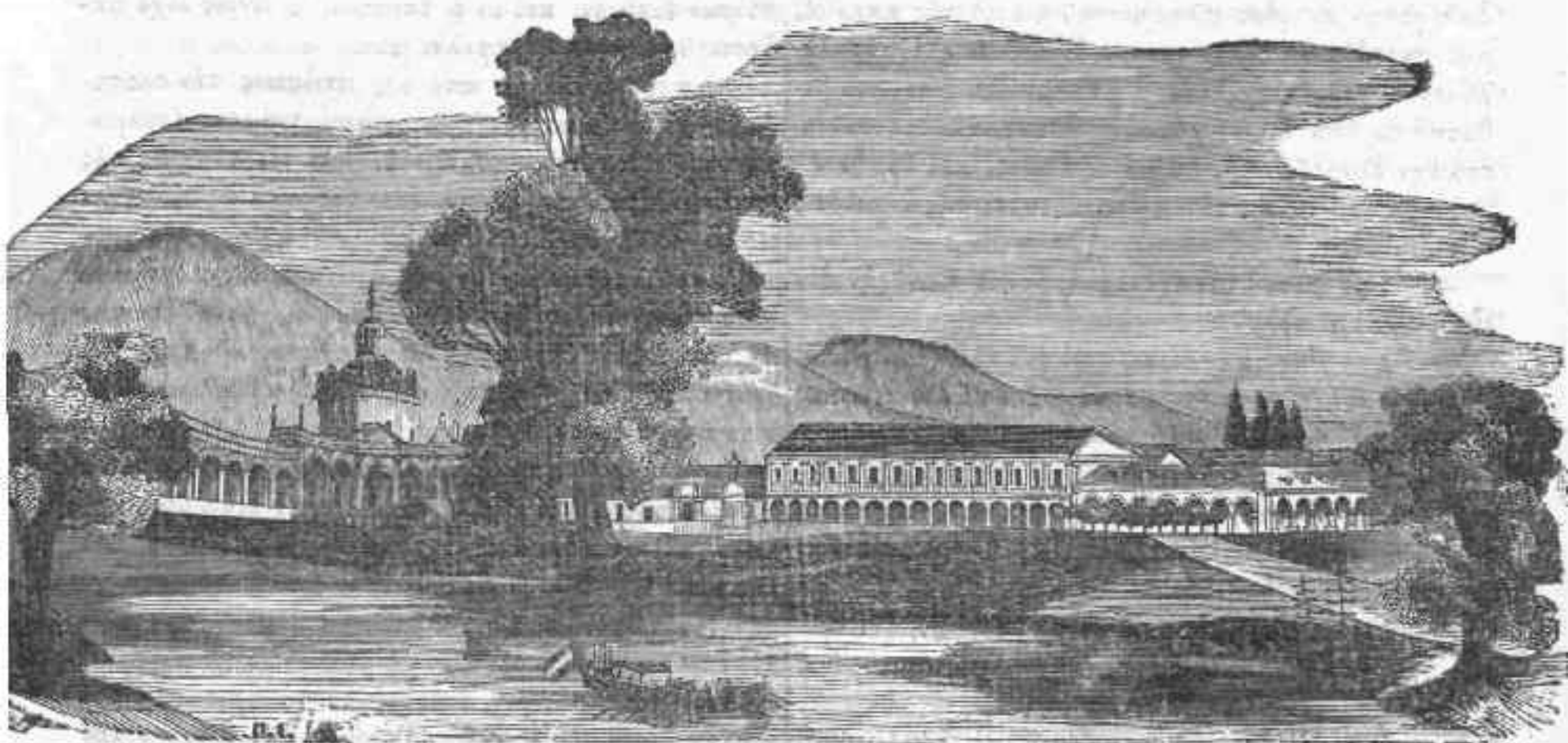
ΤΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

ΤΗΣ

ΑΡΑΝΙΟΥΕΖΗΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ

ΜΑΔΡΙΤΟΥ.

Τὰ βασίλεια τῆς Ἀρανιουέζης.

Περὶ τὰ μέσα τῆς πεντεκαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, τὸ Ἰσπανικὸν ἔθνος ἦτο ἐτι διηρημένον εἰς διάφορα μικρὰ βασίλεια, διατελοῦντα εἰς διηγεσθεῖς ἐμφυλίους πολέμους, τὰ βασίλεια τῆς Καστιλλίας, τῆς Ἀραγωνίας, τῆς Ναυάρρας· ἡ Πορτογαλία ἀπετέλει ὁμοίως ἴδιον ἐν τῇ Ἰβηρικῇ χερσονήσῳ βασίλειον· πρὸς δὲ τούτοις, οἱ Μωαμεθανοὶ κατεῖχον ἐτι ἀξιόλογον τῆς χερσονήσου ταύτης μέρος. Πρὶν δὲ παρέλθῃ μία ἑκατονταετηρίς, ὁλόκληρος ἡ Ἰβηρικὴ χερσονήσος ὅχι μόνον συνεπικνωθῇ εἰς ἓν βασίλειον καὶ ἀπέβαλε τὰ τελευταῖα λείψανα τῶν ἀλλοθρήσκων κατακτητῶν, ἀλλ' ἀπετέλεσε καὶ μίαν τῶν ἰσχυροτάτων καὶ λαμπροτάτων ἐπικρατειῶν ἀφ' ὧσας ὑπῆρξεν ποτὲ εἰς τὸν κόσμον.

Τῶντι, ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Β', περὶ τὰ μέσα τῆς ἑκκαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, τὸ Ἰσπανικὸν κράτος ἐκυριάρχει, ἐν Εὐρώπῃ, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Πορτογαλίας, τῶν Κάτω Χωρῶν ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ Ρήνου, τῆς Βουργουνδικῆς κομητείας, τοῦ Ρουσιλῶνος, τοῦ Μεδιολανικοῦ κράτους, τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Σικελίας. Προσέτι, ἡ Τοσκάννα, ἡ Πάρμα καὶ αἱ ἄλλαι μικραὶ τῆς Ἰταλίας πολιτεῖαι ἦσαν ἐντελῶς ἀπὸ τοῦ Ἰσπανικοῦ κράτους ἐξαρτημέναι. Ἐν Ἀσίᾳ, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας ἐδέσποζε τῶν Φιλιππίνων νήσων καὶ ὅλων τῶν πλουσιῶν ἐκείνων καταστημάτων, τὰ ὅποια οἱ Πορτογάλοι εἶχον ἰδρύσει εἰς τὰ παράλια τῆς Μαλακίας καὶ Κοραμανδελικῆς, ἐπὶ τῆς Μαλακτικῆς Χερσονήσου καὶ ἐπὶ τῶν ἀρωματοφόρων νήσων τοῦ ἀνατολικοῦ ἀρχιπελάγους. Ἐν Ἀμερικῇ, τὰ κτήματα αὐτοῦ ἐξηπλοῦντο ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ μέχρι τῆς εὐκράτου ζώνης. Τὰ εἰσοδήματα τοῦ βασιλέως ἐκείνου ἦσαν δεκαπλάσια τῶν εἰσοδημάτων τὰ ὅποια εἶχεν ἡ Ἀγγλία ἐπὶ τῆς μεγάλης Ἑλισάβετ. Ὁ μόνιμος αὐτοῦ στρατὸς συνεποσοῦτο ἐκ 50,000 λογάδιων ἀνδρῶν, ἐνῶ ἡ Ἀγγλία τότε δὲν εἶχεν οὔτε ἐν τάγμα τακτικοῦ στρατοῦ. Ἡ ναυτικὴ δύναμις τὴν ὁποίαν συνετήρει συνέκειτο ἀπὸ 140 πλοίων. Ἡ Ἰσπανία τότε ἐπέτυχεν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο κράτος εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους κατώρθωσέ ποτε, ἐπέτυχε νὰ πρωταγωνιστήσῃ κατὰ τὴν γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. Καὶ τὰ μὲν πεζικὰ αὐτῆς τάγματα ἠπέιλησαν τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Γαλλικοῦ κράτους· οἱ δὲ στόλοι, τὰ παράλια τῆς Ἀγγλίας.

Ὑπερβολὴν δὲ δὲν λέγομεν, ἀξιοῦντες, ὅτι ὁ Φίλιππος Β' ἐκτῆσατο ἐπὶ τῆς Εὐρώπης δύναμιν ἰσχυροτέραν καὶ αὐτῆς τῆς δυνάμεως ἣν κατεσκεύασεν ὁ μέγας Ναπολέων. Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Γάλλου κατακτητοῦ οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τοῦ αἰγιαλοῦ· ὁ κολοσσὸς ἐκείνος, ὅστις περιεφέρετο τροπαιοῦχος ἀπ' ἀκρῶν μέχρις ἀκρῶν τῆς Εὐρώπης, δὲν ἠδύνατο νὰ διαβῇ τὸν ἐλάχιστον πορθμόν· ἐνῶ τὰ στρατεύματά του εἰσῆρχοντο εἰς ὅλας τὰς πρωτεύουσας τῆς ἡπείρου, οἱ Ἀγγλικοὶ στόλοι ἐπολιορκούν ὅλους αὐτῆς τοὺς λιμένας, ἀπὸ Δαντίσκου μέχρι Τεργέστης. Ἡ Σικελία, ἡ Σαρδινία, ἡ Μαϊόρκα, ἡ Γερνέση ἀπῆλυσαν βαθυτάτην ἀσφάλειαν δι' ὅλου τοῦ πολέμου ἐκείνου, τοῦ ἀπειλήσαντος τὴν ὑπαρξίν ὅλων τῆς Εὐρώπης τῶν θρόνων. Ὁ νικηφόρος καὶ κυ-

ρίαρχος λαὸς, ὅστις ἐπλήρου τὰ μουσεῖα αὐτοῦ διὰ τῶν λαφύρων τῆς Ἀντουερπίας, τῆς Φλωρεντίας καὶ τῆς Ρώμης, ἐπασχεν ἐλεεινῶς τὰς δεινότερας στερήσεις· καὶ ἐνῶ ἡ ποίσις καὶ ῥητορικὴ δὲν εὗρισκον λόγους διὰ νὰ ἐξυμνήσωσι τὰ κατορθώματά του, οἱ ἀνθρώποι αὐτοὶ δὲν εἶχον καφεὶν διὰ νὰ τονίσωσι τὰ νεῦρά των, καὶ σάκχαρι, διὰ νὰ γλυκάνωσι τὸ στόμα των.

Ἡ δὲ τοῦ Φιλίππου Β' δύναμις κατ' οὐδὲν ὑπῆρξεν ἐπὶ τῆς στερεᾶς μικροτέρας τῆς τοῦ Ναπολέοντος. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ἦτο συγγενὴς καὶ φίλος του. Ἡ Γαλλία, πάσχουσα τότε δεινῶς ἀπὸ τῶν θρησκευτικῶν αὐτῆς διενέξεων, οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀντίπαλος αὐτοῦ ἐπικίνδυνος, ἐνίστε δὲ διετέλεσε σύμμαχος ὑποκλινῆς. Συγχρόνως δὲ ἡ Ἰσπανία εἶχεν ὅτι ὁ Ναπολέων ματαίως ἐποθήσεν, εἶχε πλοῖα, ἀποικίας, ἐμπόριον. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡ Ἰσπανία ἔσχε τὸ μονοπώλιον τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Ἀπᾶς ὁ χρυσὸς τῆς δύσεως καὶ ἅπαντα τὰ ἀρωματικά τῆς ἀνατολῆς παρ' αὐτῆς κατεῖχοντο καὶ διενέμοντο. Ἐν διαστήματι πολέμου μακροῦ, τὸ ἐμπόριόν τῆς δὲν ἠνωχλήθη εἰμὴ διὰ τῶν πειρατικῶν ἐπιχειρήσεων ὀλίγων τινῶν τῆδε κάκεισε πλανωμένων καταδρομῶν. Καὶ μετ' αὐτὴν τὴν καταστροφὴν τῆς πολυθρῦλλήτου Ἀρμάδας, δι' ἧς ὁ Φίλιππος Β' ἐπαχείρησε νὰ κατακτήσῃ τὴν Ἀγγλίαν, οἱ πολιτικοὶ τῆς Ἀγγλίας ἄνδρες μὲ τρόπον ἐτι ἀπέβλεπον πρὸς τὴν ναυτικὴν τοῦ Φιλίππου δύναμιν. Ὁ μέγας σφραγιδοφύλαξ τῆς Ἀγγλίας ἔλεγεν εἰς τὰς δύο βουλὰς, ἐν ἔτει 1593, τοὺς ἀξιωματικόνους τούτους λόγους· «ἀρ' ἥς ἐποχῆς ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας ἐκυρίευσε τὴν Πορτογαλίαν, ἔγινε κατὰ τοῦτο ἰσχυρότερος ὅτι προσεπекτήσατο καὶ τὴν Ἰνδικήν· ὥστε ὅσω κραταιὸς καὶ ἂν ἦτο πρότερον, σήμερον εἶναι προδήλως πολὺ κραταιότερος... Οἱ στόλοι του διακωλύουσιν ἅπασας τὰς ἐμπορικὰς εἰς τὰ παράλια τῆς Γαλλίας ἐπιχειρήσεις τῶν Ἀγγλῶν, ὥστε, ἀληθῶς εἰπεῖν, ἂν καὶ δι' ὅλης τῆς Γαλλίας ἀφ' ἡμῶν χωριζόμενος, δύναται ὅμως νὰ θεωρηθῇ ὡς πολέμιος εἰς αὐτὰ τὰ σύνορα ἡμῶν ἐπικρεμύμενος.»

Αὕτη ἡ ὑπεροχὴ τῆς Ἰσπανίας ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατὰ τὴν ἑκκαίδεκάτην ἑκατονταετηρίδα δὲν ἦτο ἀπλῆς τύχης ἔργον, ἀλλ' ἀποτέλεσμα τῆς ὑπεροχῆς ἣν εἶχεν ἡ χώρα αὕτη εἰς ὅλας τὰς τέχνας τοῦ πολέμου καὶ τῆς πολιτικῆς. Ἄνδρες δραστήριοι ἄμα καὶ ἀγέρωχοι, ἐνάμιλλοι τῶν περιφανεστέρων Ρωμαίων, περιστοιχίζον τὸν θρόνον ἐν διαστήματι μιᾶς ὅλης ἑκατονταετηρίδος, οἱ Γονζάλβοι, οἱ Χιμέναι, οἱ Κόρται, οἱ Ἀλβαι. Ἡ ἐπιτηδεύσις τῆς Ἰσπανικῆς διπλωματίας ἀπέβη ὀνομαστὴ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην. Τὸ ἔθνος τοῦτο οὐδένα εἶχεν ἴσον περὶ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ τε τακτικοῦ καὶ τοῦ ἀτάκτου πολέμου. Ἡ ἀκάθεκτος τῶν Γάλλων ἱπποτεία καὶ ἡ πυκνὴ τῶν Ἑλουητιῶν φάλαγξ ἐξίτου ἀνεπιτήδεια ἀνεδείχθησαν ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὸ Ἰσπανικὸν περὶ τὸν ζικόν. Τοσοῦτον δὲ πολυμήχανος ἦτο ἡ στρατηγικὴ ἄμα καὶ πολιτικὴ δεξιότης τῶν ἡγεμόνων τοῦ στρα-

τοῦ, ὥστε τῇ ἀληθείᾳ δι' ὅλης τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου οὐδὲν εὐρίσκομεν τὸ δυνάμενον νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην μεγαλοφυάν.

Ὁ βίος τοῦ Ἰσπανικοῦ ἔθνους οὐδὲ πρακτικὸς ἀπλῶς, οὐδὲ θεωρητικὸς ἦτο· ἀλλὰ θεωρητικὸς ἄμειν καὶ πρακτικὸς. Ἐντεῦθεν ἅπαντες οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς τῆς Ἰσπανίας ἦσαν καὶ στρατιῶται ἢ πολιτικοὶ ἄνδρες διακεκριμένοι. Ὁ Γαρσιλάζος δὲ Βέγας, ὁ ποιητὴς τῶν ἡδυτέρων καὶ χαριστερέων εἰδυλλίων τῶν νεωτέρων χρόνων, ἔπεσε μὲ τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖρας, ἄγων τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἐφοδον. Ὁ Ἀλόνζος Ἐρκίλλας, ἀγωνισθεὶς ἐνδόξως κατὰ τῶν Ἀρχυκανῶν τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, ὑμνήσεν ἔπειτα τὸν πόλεμον αὐτὸν δι' ἐνὸς τῶν ἀρίστων ἐπικῶν ποιημάτων, ὅσα παρήγαγεν ἡ Ἰσπανία. Ὁ Οὐρτάδος Μενδόζας τοῦ ὁποίου τὰ ποιήματα παραβάλλονται μὲ τὰ τοῦ Ὁρατίου, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ ἐπαγωγότατα διηγήματα ὑπῆρξαν προδῆλως ὁ τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τοῦ Γίλ Βλασιου, διετέλεσεν εἰς τῶν σιδηροχαίρων ἐκείνων ἀνθυπάρχων δι' ὧν οἱ βασιλεῖς τῆς Ἰσπανίας κατέθλησκον τὴν ἀσθενῆ Ἰταλίαν· ὁ Λόπης ὑπερέστη ἐπὶ τῆς Ἀρμίδας, καὶ ὁ Σερδάντης ἐπληρώθη εἰς τὴν μεγάλην περὶ Ναύπακτον ναυμαχίαν.

Ἄλλ' ὦ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων! Ἐτι μία ἄλλη δὲν εἶχε παρέλθει ἑκατονταετηρίς, καὶ τὸ κράτος αὐτὸ, τὸ ὁποῖον περὶ τὰ τέλη τῆς ἐκκαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ἐνέπνευε φόβον καὶ τρόμον εἰς τὴν Εὐρώπην ὁλόκληρον, κατήντησε, περὶ τὰ τέλη τῆς ἐπτακαιδεκάτης, τὸ παίγιον τοῦ κόσμου. Ἡ καλοσσηαία μοναρχία, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὁ ἥλιος δὲν ἔδωκε ποτὲ ἥρως νὰ ἀκρωτηριάζεται ἀπανταχόθεν. Ἡ Ὀλλανδία καὶ ἡ Πορτογαλίαν ἀπέδωκαν ἀνεξάρτητον ἡ Γαλλία κατέλαβε τὴν Ἀρτησίαν, τὸν Ρουσιλῶνα καὶ τὴν Βουργουνδικὴν κομητείαν. Ἐν τῇ Ἰνδικῇ, τὸ πρᾶ τῶν Ὀλλανδῶν ἰδρυθὲν κράτος ὑπερέβαλε πολὺ κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν λαμπρότητα, τὰ κτήματα ὅσα ἔσωζον αὐτόθι ἔτι οἱ ἀρχαῖοι αὐτοῦ δυνάσται. Ἐν Ἀμερικῇ ἡ Ἀγγλία εἶχεν ἀποκτήσει ἰδρύματα μεγάλα ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μεξικανικῆς θαλάσσης.

Καὶ ἦτο μὲν ἔτι τὸ Ἰσπανικὸν κράτος εὐρὺ κατὰ τὴν ἑξτασιν, κατ' ἐπιφάνειαν δὲ λαμπρόν· ὅσα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ ἀσθενεῖς αὐτοῦ ἡγεμόνες κατεῖχον ἐν Εὐρώπῃ ἦσαν πολὺ εὐρύτερα τῶν χωρῶν ὅσαι ὑπετάσσοντο εἰς τὸν Λαυδοβίκον ΙΑ'. Τὰ Ἀμερικανικὰ κτήματα τοῦ Ἰσπανικοῦ στέμματος ἐξηπλοῦντο ἔτι πρὸς βορρᾶν μὲν πολὺ ἐπέκεινα τοῦ καρκίνου, πρὸς μεσημβρίαν δὲ πολὺ ἐπέκεινα τοῦ αἰγόκερω. Ἀλλὰ ἐντὸς τοῦ πελώριου αὐτοῦ σώματος ὑπῆρχε παρακμὴ, καὶ ἀτονία, καὶ ἀσθένεια ἀνήκεστοι. Ἡ τέχνη καὶ ἡ βιομηχανία ἀπεδῆμψαν. Ἡ φήμη τῆς Ἰσπανικῆς γραφίδος ἐξέλιπε μετὰ τοῦ Οὐέλλασκεζίου καὶ τοῦ Μουρίλλου. Ἡ λαμπρὰ παρὰ τῆς Ἰσπανικῆς φιλολογίας ἡμαυρώθη μετὰ τὸν Σόλιν καὶ τὸν Κάλδερωνα. Ἐν διαστήματι τῆς ἐπτακαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος πολλὰ Εὐρωπαῖ καὶ ἐπικράτεια συνεικρότησαν τακτικούς στρατοὺς

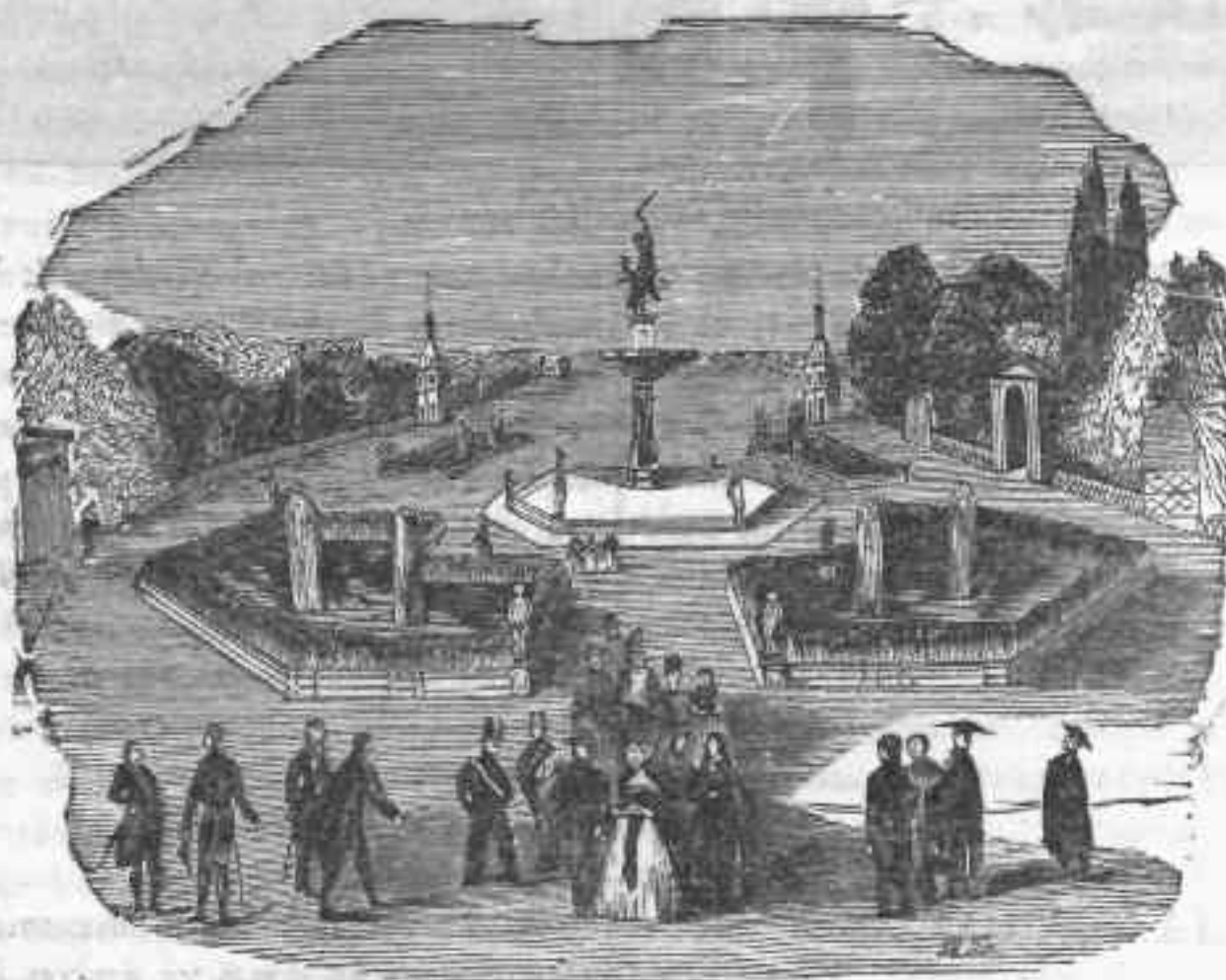
μεγάλους· ὁ δὲ Ἰσπανικὸς στρατὸς ὁ τοσοῦτον φοβερὸς ἀναδειχθεὶς ὑπὸ τὸν Ἀλδαν καὶ τὸν Φαρνέσιον, κατήντησε νὰ ἐκπέσῃ εἰς εὐαρίθμους τινὰς ἄνδρας, κακῶς μισθουμένους καὶ μηδ' ὅλως πειθαρχοῦντας. Ἡ Ἀγγλία, ἡ Ὀλλανδία, ἡ Γαλλία εἶχον ἤδη στόλους μεγάλους· οἱ δ' Ἰσπανικοὶ στόλοι οὐδὲ τὸ δέκατον ἀπέσπελουν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης δυνάμεως, ἥτις ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Β' ἐδέσποζε τῆς Ἀτλαντικῆς καὶ τῆς μεσογείου. Οἱ ναύσταθμοι ἦσαν παρημελημένοι. Αἱ ἀποθήκαι κεναί. Τὰ φρούρια τῶν μεθαρίων δὲν εἶχον φρουράς. Ἡ ἀστυνομία οὐδὲν ἐπραττεν πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ λαοῦ. Φόνοι γινόμενοι ἐν σταθερᾷ μεσημβρία ἔμενον ἀτιμώρητοι. Μαχαιράδες ἀνέστοι περιεφέροντο καθ' ἑκάστην εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς πρωτεύουσας, ταράττοντες τὴν κοινὴν εἰρήνην καὶ ἐμπαίζοντες τοὺς ὑπηρετὰς τῆς δικαιοσύνης. Τὰ οἰκονομικὰ ἦσαν εἰς φοβεράν ἀταξίαν· ὁ λαὸς ἐπλήθυνε πολλὰ, ἡ δὲ κυβερνήσις εἰσέπραττεν ὀλίγα. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ ἀντιβασίλεις καὶ οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν δημοσίων προσόδων ἐπλούτουν, ἐνῷ οἱ ἔμποροι ἐπτώχευον, ἐνῷ οἱ κάτοικοι τῶν ἀγρῶν ἀπέθνησκον τῆς πείνης, ἐνῷ οἱ δορυφόροι τοῦ ἡγεμόνος ἔμενον ἀπλήρωτοι, ἐνῷ οἱ στρατιῶται τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς προσήρχοντο καθ' ἑκάστην εἰς τὰς πύλας τῶν βασιλείων, ἐπαιτοῦντες σωρηδὸν μίαν κοχλιαρίαν σούπας καὶ ἐν τεμάχιον ἄρτου. Πάν ὅ,τι ἐμνηχνεύοντο οἱ ἐν τοῖς πράγμασι πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ ἠῤῥακεν ἐξεναντίας τὴν κοινὴν συμφοράν. Τὰ νομίσματα ἐνοθεύθησαν, καὶ τὸ ἀνόητον τοῦτο μέτρον συνεπήγχευεν ἅπαντα τὰ συνήθη αὐτοῦ ἐπικόλουθα· κατέστρεψε πᾶσαν πίστιν καὶ κατέστησε δεινότερον τὴν παλαιπωρίαν, τὴν ὁποίαν προέθετο νὰ θεραπεύσῃ. Τὸ ἀργύριον τῆς Ἀμερικῆς ἦτο ὡς πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ κράτους ὅ,τι εἶναι σταγὼν ὕδατος διὰ τὰ χεῖλη ἀνθρώπου μαυνομένου ἀπὸ δίψης. Τὰ δημόσια ἔγγραφα ἐσωρεύοντο εἰς τὰ γραφεῖα χωρὶς καὶ νὰ ἐκσφραγισθῶσιν, ἐνῷ οἱ ὑπουργοὶ ἐδουλεύοντο μετὰ τῶν κυρίων τῆς αὐλῆς καὶ τῶν Ἰητουϊτῶν πῶς νὰ ὑποσκελίσωσιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Εἰς ταυότην ἀθλιότητα κατήντησε τὸ ἄλλοτε ἰσχυρὸν τῆς Ἰσπανίας βασίλειον, ἐνῷ μικρὰ τις χώρα, ἥτις ἄλλοτε ὑπετάσσετο εἰς αὐτὸ, καὶ δὲν εἶχε τὴν ἑκτασιν μιᾶς τῶν ἔτι ὑποκειμένων αὐτῷ πολυαρίθμων ἐπαρχιῶν, ἔκειτο δὲ καὶ εἰς ζώην γῆς χαλεπωτάτην, διὰ τεχνητῶν μόνον μέσων σωζομένην ἀπὸ τῶν κακὰ κλυσμένων τοῦ Ὠκεανοῦ, ἡ Ὀλλανδία, κατεσκεύασεν ἐαυτῇ δύναμιν, ἣν ἠναγκάζοντο νὰ εὐλαβῶνται αἱ αὐλαὶ τοῦ Δουδίνου καὶ τῆς Οὐερσαλίας.

Ἡ δὲ ἐσωτερικὴ αὐτῇ ἀθλιότης καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ταπεινώσις καὶ μείωσις ἐξηκολούθησε προαγομένη καὶ εἰς τὸ ἑπακρον αὐτῆς ἐφθασε δι' ὅλης τῆς ὀκτωκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης, τὸ Ἰσπανικὸν ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἐν μὲν τῇ Εὐρώπῃ πρὸ καιροῦ εἶχε περιορισθῇ εἰς μόνον τὴν Ἰβηρικὴν χερσόνησον, καὶ ταύτην ὅχι ὁλόκληρον, ἀπὸ δὲ τῶν ἐν Ἀμερικῇ κτημάτων οὐδεμίαν ἐλάμβανεν ἐπικουρίαν, τὸ ἔθνος τοῦτο τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο νε-

κρὸν, κατεξάνεστη αἰφνης ὡς εἰς ἀνὴρ κατὰ τῆς παντοδυνάμου Ναπολεοντείου δυναστείας, καί, μετὰ κατάρσεως ἀπαραμίλλου ἀγωνισθὲν, ὅχι μόνον τὴν ἰδίαν αὐτονομίαν διέσωσεν, ἀλλὰ κατέφερε καὶ εἰς τὴν φοβερὰν τοῦ κατακτητοῦ δύναμιν πληγὰς, τὰς ὁποίας ἐμέλλε μετ' ὀλίγον νὰ συμπληρώσῃ καὶ καίρας νὰ καταστήσῃ ὁ Ῥωσικὸς στρατός, λαὸς καὶ χειμῶν. Δὲν περιορίσθη δὲ τὸ ἀνχεννηθὲν Ἰσπανικὸν ἔθνος εἰς τοῦτο τὸ ἀπροςδόκητον κατόρθωμα, ἀλλὰ, ἐν μέσῳ πολλῶν ἐμφυλίων συμφορῶν, ἐπέτυχε τελευταίον νὰ συγκροτήσῃ ἐκὺτῳ κυβερνήσιν εὐρύθμον, τακτικὴν καὶ σεβαστὴν, καὶ ἠδυνήθη νὰ διαρύγῃ τοὺς σπαρταγμοὺς ὑπ' ὧν τασχύντας ἐπαθον συμφορὰς, κατὰ τὰ ἔτη 1848 καὶ 1849. ἄλλα κράτη, πολὺ αὐτοῦ ἰσχυρότερα. Βεβαίως τὸ σημερινὸν Ἰσπανικὸν κράτος πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ ᾔῃ ἐνέμιλλον τῆς κολοσσιαίας ἐκείνης μοναρχίας, ἣτις ἐδέσποσε τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἰνδικῆς, ἐν τῇ ἐκκαιδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι. Ἀλλ' ἂν καὶ περιορισμένον ἐντὸς μόνης σχεδὸν τῆς χερσονήσου, εἶναι ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἰσχυρότερον καὶ σεβαστότερον παρ' ὅτι εἶχε καταντήσῃ εἰς τὰς δύο προλαβούσας ἑκατονταετηρίδας ἀποτελεῖ μίαν τῶν

πλεονέκτημα τῆς χώρας ταύτης. Τῶντι ἡ Ἰσπανία εἶναι ἴσως ἡ χώρα τῆς Εὐρώπης ἡ περιέχουσα τὰ λαμπρότερα καὶ πολυτελέστερα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μνημεῖα. Ἡ Ἰσπανία ὁμοιάζει ὀλίγον μὲ κτῆμα κληρονομικόν, εἰς ὃ οἱ κύριοί του, κατορθώσαντες ποτὲ νὰ ἀποκτήσωσι καὶ ἄλλα πλούσια κτήματα, τὰ ὁποῖα ἔπειτα ἀπέβαλον μὴ διατηρήσαντες εἰμὴ τὸ ἀρχικόν τῶν πατέρων αὐτῶν κληρονόμημα, προσέφθασαν νὰ σωρεύσωσιν ἀπὸ τῶν προσθέτων ἐκείνων κτημάτων θησαυροὺς μεγάλους, καὶ δι' αὐτῶν νὰ κατασκευάσωσι βασιλεία, μηδεμίαν ἔχοντα ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἀρχικὴν ἐκείνην τῆς περιουσίας τῶν ἑκταίν.

Ὁ Φίλιππος Β. κατασκευάσει πλησίον τοῦ Μαδρίτου τὰ βασιλεία καὶ τοὺς πραδεῖσους τῆς Ἀραγωνιεύσης, τῶν ὁποίων δυσκόλως δύναται νὰ ἴδῃ τις λαμπρότερόν τι καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ἀπέχει δὲ ἡ Ἀραγωνιεύσα 8 λεύγας ἀπὸ τοῦ Μαδρίτου καὶ κεῖται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Τολήτου. Ἡ ἀγορὰ πρὸς τὸ βασιλικὸν τοῦτο ἱερόν τριον λεωφόρος δὲν εἴμπορεῖ νὰ παραῖτληθῇ εἰμὴ μὲ τὰ ἐξάσια περὶ τὴν ὁδοποιάν ἔργα τῶν Ῥωμίων. Ἡ δαπάνη τῆς λεωφόρου ταύτης ὑπολογίζεται εἰς 13,000,000 δραχμῶν. Ἐκτίσθησαν δὲ τὰ βασιλεία ἐντὸς κοιλάδος χαριεστάτης,

Ἀρχὴν Ἀραγωνιεύσης.

δευτερευουσῶν, ἀλλὰ τῶν ἰσχυροτέρων δευτερευουσῶν τῆς Εὐρώπης δυνάμεων· ἔχει στρατὸν ἀξιόλογον· ἤρχισε νὰ συγκροτῇ πάλιν στόλον· ἀπέκτησεν ἄνδρας ἐγκρίτους ἐν τε πολέμῳ καὶ ἐν τῇ κυβερνήσει· ἐβάλεν εἰς τάξιν τὰ οἰκονομικὰ αὐτοῦ πράγματα· καὶ νέαν ἔδωκε ψυχὴν εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὰς τέχνας.

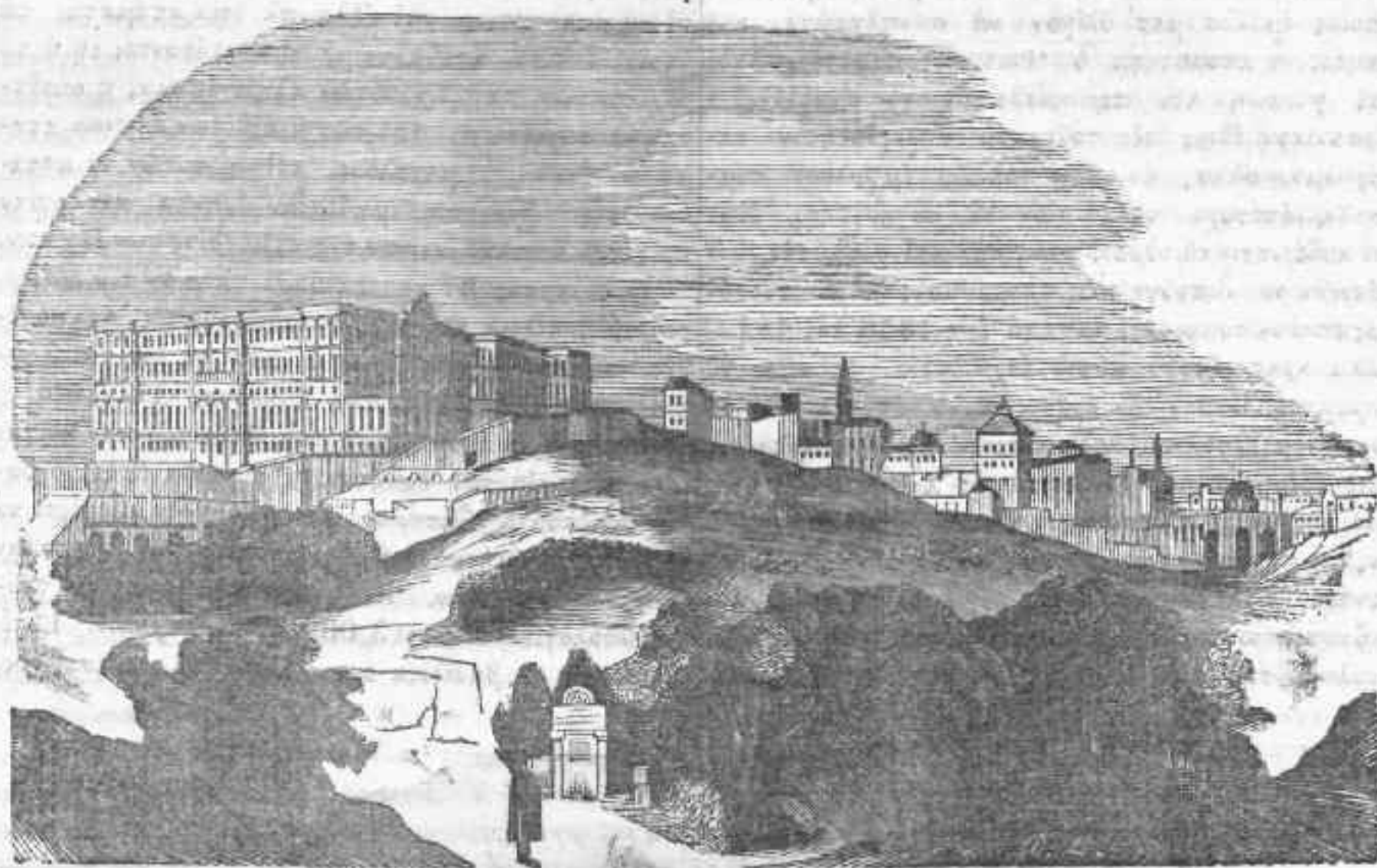
Ὅστις θέλει ἄς ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐξηγήσῃ τὰς παραδόξους αὐτὰς τροπὰς τῆς θαυμαστοτέρας ἀκμῆς, τῆς ἀθλιωτέρας παρακμῆς καὶ τῆς ἀπροςδοκίτου ἀναβιώσεως. Ἡμεῖς δὲ, μετριοφρονέστεροι ὄντες, περιορίζομεθα νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν εἰς ἓν ἕτερον

ἦν διαβρέχει ὁ Τάγος ποταμὸς, δεχόμενος ἐνταῦθα καὶ ἕτερον ῥεῦμα, τὸν Ἰσχυρὸν. Ἡ πολυτέλεια τῶν κολοσσιαίων κατόπτρων, τῶν μαρμαρίνων κλιμάκων καὶ τῶν ποικίλων ἔργων τῆς τέχνης τὰ ὁποῖα κοσμοῦσι τὰ βασιλεία ταῦτα, εἶναι ἀπερίγραπτος. Πολυτελεῖς δὲ εἶναι καὶ οἱ περὶ πηγάδιστοι, ἐν οἷς ὑπάρχουσι δεινὰ τοιοῦτα πετασῶν, ἔχουσιν ἡλικίαν ἐνιαυτῶν πεντακοσίων. Ἡ πόλις κατασκευάσθη ἐπὶ τὸ Ὀλλανδικώτερον, μὲ εὐρείας δηλαδὴ καὶ ἰσχυρὰς καὶ ὀρθογωνίους ὁδοὺς. Ἡ αὐλὴ τῆς Ἰσπανίας ἐδρεύει ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τοῦ τέλους Ἰουνίου· καὶ ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ οἱ κάτοικοι τῆς μι-

κράς πόλεως ἀναβαίνουσιν εἰς 8000 ψυχῶν, ἐνῷ κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους μόλις συμποσούνται εἰς 2600.

Ἀξιοσημείωτα εἶναι καὶ τὰ ἐν Μαδρίτῃ βασίλεια, μῆθησαν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Β'.

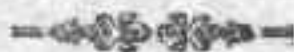
Ἀλλ' ἐπρεπε νὰ γράψωμεν τόμους πολλοὺς εἰάν ἠθέλομεν ν' ἀπαριθμήσωμεν ἅπαντα τὰ πολυτελῆ καὶ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, ὧν βρίθουσι πᾶσαι αἱ

Βασίλεια Μαδρίτου.

τὰ ὅποια εἶναι ὁμολογουμένως τὸ λαμπρότερον τῆς Εὐρώπης βασιλικὸν κατὰλυμα· κεῖνται δὲ εἰς τὸ δυτικὸν τῆς πόλεως μέρος· καὶ ἡ μὲν ἐξωτερικὴ αὐτῶν ὄψις, ἂν καὶ ὠραία, εἶναι ὅμως σκκιὰ ὅπως οὖν· ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἐξάίσιον, μάλιστα ἡ ἐκκλησίαι καὶ ἡ αἶθουσα τῶν πρέσβων· εἰδόντες δὲ βαρυντιμύταται κοσμοῦσιν ἅπαντα τὰ δώματα. Τὰ βασίλεια ταῦτα, πυρποληθέντα ἐν ἔτει 1734, ἀνωκοδο-

πόλεις καὶ πᾶσαι αἱ γωνίαι τῆς Ἰσπανίας. Δὲν ὑπεσχέθημεν δὲ νὰ εἰπωμεν εἰμὴ περὶ τῶν δύο προαναφερθέντων μόνον ὀλίγας λέξεις· καὶ ἂν τινὲς εὖρωσι ὅτι τὰ περὶ αὐτῶν ῥηθέντα δὲν εἶναι ἀρκετὰ, οἱ πλείονες ἴσως θελοῦν συνομολογήσει μεθ' ἡμῶν ὅτι τὰ πρὸ τούτων ἐκτεθέντα εἶναι πολὺ περιεργότερα τῆς πολυλογωτέρας τῶν οἰκοδομῶν περιγραφῆς.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ

Ἐν ἔτει 1852 καὶ ἐν ἔτει 1853.

—o—

Ὅλος ὁ κόσμος ἤξεύρει, ὅτι ὁ ἥλιός μας ἀποτελεῖ μέρος μεγάλου ἀθροίσματος ἡλίων ὁμοίων μετ' τὸν ἐδικόν μας, καὶ οἵτινες εἶναι οἱ ἀναρίθμητοι ἀστέρες τοὺς ὁποίους βλέπομεν ἐσπαρμένους τρόπον τινὰ εἰς τὴν αἴθριον οὐρανόν. Ὀλιγώτερον ὁμως γνωστὸν εἶναι, ὅτι ὁ ὑπερόγκος αὐτός τῶν ἡλίων σωρὸς κατέχει ἐν τῷ οὐρανῷ ἰδίαν τινὰ ὠρισμένην καὶ διακεκριμένην χώραν, τῆς ὁποίας δυσκόλως ἡ φαντασία εἰμπορεῖ νὰ ὑπαθίσῃ τὴν ἔκτασιν, ὅταν συλλογισθῶμεν ὅτι ἐκ τῶν ἡλίων ἐκείνων ὁ πλησιέστερος εἰς τὸν ἐδικόν μας

ἥλιον ἀπέχει ἀπὸ αὐτοῦ διακοσίας χιλιάδας φορές περισσότερον ἀφ' ὅτι ἡ γῆ ἀπέχει ἀπὸ τὸν ἥλιόν μας, καὶ ὅτι πάλιν ἡ ἀπόστασις τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου τούτου ὑπερβαίνει τὰ 150 ἑκατομμύρια τῶν χιλιομέτρων.

Ὅλον αὐτὸ τὸ ἄθροισμα τῶν ἡλίων, οἵτινες, ὡς ἐκ τῆς ἀποστάσεως, φαίνονται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας συμπεφυρμένοι, σχηματίζει ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ἀμυδρὸν ἐκεῖνο καὶ ὑπόλευκον φῶς τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν γαλαξίαν κύκλον. Δὲν ὑπάρχουσιν ἀριθμοὶ δυνατόμενοι νὰ παραστήσωσι τὴν ἀπειρίαν τῶν ἐπισσεωρευμένων αὐτῶν ἡλίων. οἵτινες φαίνονται εἰς ἡμᾶς κατέχοντες ἅπειρον τοῦ οὐρανοῦ χώραν. Καθ' ὅσον τὰ τηλεσκόπια τελειοποιοῦνται, ὁ ὀφθαλμὸς ἡδυνήθη νὰ παρεισδύσῃ βαθύτερον εἰς τὸν ὄγκον αὐτῶν τῶν ἀστέρων καὶ νὰ παρατηρήσῃ ἄλλους νέους ὀπίσθεν